

Cercetarea Imnologică dintr-un punct de vedere nordic Karl-Johan Hansson (Finlanda)

Tarile nordice

Conceptul de "tara nordica" se refera la Finlanda, Suedia, Norvegia, Danemarca (cu Groenlanda si Insulele Faroe) si Islanda, cu o populatie in jur de 24 de milioane de locuitori. Cele cinci tari sunt in general gandite ca o regiune omogena cu circumstante culturale, sociale, economice si religioase asemanatoare. Ele sunt mai bogate decat restul tarilor europene si au o retea sociala foarte bine dezvoltata. Limbile scandinave, o combinatie intre Suedeza, Daneza si Norvegiana, este intelesa de majoritatea oamenilor - in special de cei cu o pregatire mai inalta - exceptie facand o parte din finlandezi. Limba comuna contribuie la o relatie buna intre tari.

In domeniul imnologic exista o buna cooperare. O asociatie imnologica, NordHymn, este o baza buna pentru dialogul intre imnologistii nordici.

Aproape 87% din populatia nordica este Luterana. Acest lucru implica faptul ca imnurile luterane se bazeaza si pe o serie de cantece traditionale. Majoritatea oamenilor sunt insa destul de pasivi ca membri si religie, aceasta ne mai fiind o parte integrata in viata lor. Doar 12% din populatie iau parte la slujbele de duminica, o data pe luna. Chiar daca aceste tari sunt cinsiderate ca fiind cele mai secularizate, majoritatea oamenilor vor sa devina membri ai Bisericii Nationale Luterane. O mare majoritate a populatiei este botezata (in Finlanda 90%), casatorita (80%) si inmormantata (97%) prin intermediul ceremoniilor bisericii luterane.

Cercetarea imnologica

Situatia religioasa a afectat puternic cercetarea imnologica. Majoritatea investigatiilor se ocupa cu imnuri luterane si traditionale. Sunt de asemenea si studii despre, de exemplu, traditiile altor biserici (Penticostala, Baptista), diverse miscari religioase (pietism) sau chiar despre Biserica Ortodoxa.

O problema discutata de-alungul secolelor s-a concentrat asupra cercetarii imnologice. A inceput in Suedia (Hellstorm, Selander) in anii 80 ca si un concept de "imnologie".

"Imnologie" nu este un termen potrivit in limba scandinav. "Imnul" se refera in primul rand la imnurile nationale si la vechile cantece crestine (imnurile ambrozice) dar nu si la "Kirchenlied", ca si in limba germana sau ca "Hymn" in limba engleza. Ca o disciplina stiintifica, ea cere o corespondenta privind denominatiunea si continutul. Totusi, un grup de studenti au vrut sa abandoneze termenul de "imnologie" si sa creeze un nou concept ("psalmsforskning"). Din pacate, aceasta intentie nu s-a terminat cu succes. Termenul de "imnologie" este acceptat ca termen international pentru aceasta disciplina.

In prim plan - imnul, cartea de imn, liturghia, societatea

O alta intrebare s-a concentrat asupra investigatiilor imnologice. Cercetarea imnologica - dupa cum stim - poate fi facuta la mai multe nivele si din puncte de vedere diferite. Intr-un mod mai simplu putem spune ca elementar, la primul nivel, in cercetare imnologica este imnul (un cantec pentru cantatul congregatiilor). Esenta interesului imnologic poate fi in una din cele doua elemente ale imnului, textul si ideea, legate sau luate ca elemente diferite. Analiza unui imn, ca si text, poate fi facuta de discipline multiple din mai multe puncte de vedere. Un teolog se poate concentra asupra problemelor dogmatice, intr-un context liturgic al imnului sau asupra unor aspecte ale vietii bisericii. El/ea se poate ocupa cu studiere originilor, a surselor sau a influentelor teologice. Dar poate ca nu. Un student filolog poate studia stilul, metrul, ritmul, traducerea si schimbarile aduse imnului in diverse perioade istorice. Un muzicolog poate examina (teoretic) aspectele muzicale diferite ale imnului, surse si origini, variatii, armonizari, etc.

In acest fel, pot fi investigate aspecte variate ale imnului ca discipline diferite, ca teologie, muzicologie sau comparatile literara. Alte campuri de cercetare pot fi de asemenea implicate in analiza unui singur imn ca de exemplu estetica sau etnologia.

Imnurile individuale sunt in general o parte dintr-o parte mai mare, numita carte de imnuri. O carte de imnuri poate fi examinata in acelasi fel ca si un imn specific, dar printr-un proces mai complicat. Deasupra aspectului de imn un imnologit poate examina o carte de imnuri in mod general dar si cu accentuari speciale, redactare, surse si influenta, aspecte istorice, modul redactarii sau receptionare. Cartile de imnuri sunt investigate de obicei de discipline ca teologia, muzicologia sau litaratara comparata, dar si in domeniu istoric, pedagogic, social, politic sau economic.

O carte de imnuri este o parte dintr-un context mai mare de al trei-lea nivel, si anume nivelul liturgic. Contextul liturgic poate fi confesional (luteran, catolic) sau sa se ocupa cu miscari religioase specifice (pietsim). Din acest punct de vedere mai larg putem pune intrebari ca: ce este important la un imn traditional? Sau intr-o perspectiva comparativa: ce diferentiaza traditia luterana de cea catolica dintr-un punct de vedere istoric sau contemporan? Putem de asemenea examina schimbarile din traditia imnului suedez din ultimii 50 de ani si certifica o intoarcere de la dominatia germana la cea anglicana in traditia evanghelică, si o accentuare crescanda a intrebarilor globale sau de fond in imnurile mai noi (Frostenson, Hartman, Hallqvist).

Aici este locul unde imnologia se opreste de obicei - la granita liturgica. Dar o liturgie, o confesiune sau o miscare religioasa fac parte dintr-un al patrulea nivel mai mare si anume societatea, cu istoria si cultura specifica, viata sociala, ideologii sau alte puncte de vedere. Un imnologit poate investiga influenta societatii seculare sau a situatiei economice asupra traditie imnului. Sau vice versa. O problema interesanta astazi in tarile nordice tine de legarea poeziei seculare de cea religioasa.

Imnologia este de asemenea un camp interdisciplinar tipic. Cercetarea imnologica este realizata pe nivele diferite si se ocupa de multe tipuri de probleme. Suntem constienti ca acesta este un model simplu dar el da un fundal pentru discutiile nordice asupra metodei si accentuarilor in imnologie.

Critici

Acum 15 ani cercetarea imnologica nordica a fost criticata, la inceput, pentru ca lucra prea izolat de societatea incojuratoare. Investigatiile au fost concentrate asupra unor anumite imnuri sau carti de imnuri, asupra contextului lor liturgic si asupra autorilor legati de imn. Imurile si traditiile au fost examinate prea putin ca o parte a societatii, ca o expresie a imprejurarilor istorice si sociale, a curentelor culturale, ideologice sau politice. Prea multe au fost orientate, in domeniu istoric, in mod eurocentric.

In al doilea rand, majoritatea investigatiilor recente au fost facute de studenti ai teologiei practice, si doar o mica parte muzicologi si studenti filologi. A devenit clar ca imnologia este un camp interdisciplinar si majoritatea nu este teorie, ea functionand si practic in cooperare cu studenti din discipline diferite. Acest camp a trebuit sa fie marit si noile metode utilizate. Ma voi intoarce la critici dar inainte am cateva remarci generale.

Optiuni in cercetarea imnologica nordica

In ultimii 10 ani s-a observat o crestere a interesului pentru cercetarea imnologica in tarile nordice. Noile carti de imnuri au fost aprobate si a fost o perioada de creativitate in scrierea imnurilor. Acest lucru a dus la cresterea interesului in domeniul imnologic. In Finlanda s-a infiintata o societate imnologica in 1996, care pune o buna baza si coordonare. Care a fost totusi in varful investigatiilor imnologice? Datorita campului vast voi descrie cateva ilustratii a unor situatii din Finlanda.

Majoritatea cercetarilor imnologice profesionale in Finlanda - ca de altfel si in tarile nordice - au loc la universitati. Aproximativ 60 de lucrari mari (la nivele diferite) au fost facute in ultimii 10 ani. Ce ne spun aceste lucrari despre imnologia contemporana?

In primul rand, astazi nu se mai acorda prea mult interes problemei istorice. Cateva lucrari se ocupa cu muzica medievala si cateva cu probleme din secolele 16 si 19. Dar marea majoritate se ocupa cu problemele contemporane: scrierea imnurilor de azi, cantarea imnurilor, folosirea imnurilor in scoli, imnurile in massmedia, etc. In acest punct s-a facut totusi o mare schimbare in ultimii ani.

In al doilea rand, geografic, cateva lucrari investigheaza problemele internationale, de ex. "Imnurile pietistice ale lui Freytingshausen" sau "Cantarea imnului in Namibia". Dar

majoritatea lucrarilor se ocupa cu imnurile finlandeze si cantatul imnurilor. Deci exista, cu alte cuvinte, o mare subliniere a traditiilor nationale.

In al treilea rand, in concordanta cu disciplinele, putem observa o mutare de la teologie la muzicologie. In trecut, cea mai mare parte a investigatiilor era facuta de studenti sau de teologi in practica dar astazi este un interes crescand pentru imnologie, in randul muzicologilor. Foarte putini imnologisti sunt studenti literar. Sunt implicati de asemenea si sociologi.

In al patrulea rand, care este scopul acestor investigatii? Cea mai mare parte se ocupa cu imnuri singure, carti de imnuri, poeti si compozitori si traditii liturgice. Cateva au o abordare culturala si sociala mai larga si descriu, de exemplu, imnurile din punct de vedere politic, etologia sau muzica folc.

Aceasta este Finlanda. Aceleasi optiuni inasa cu cateva variatii pot fi vazute in alte tari nordice. In Danemarca contextul imnologic cultural si procesul de receptie sunt crescande. In Norvegia trezirea sociala in biserici si importanta muzicalitatii in cantarea imnului sunt studiate mai indeaproape. In Suedia sunt studiate temele istorice si cele contemporane, mai alers receptionarea imnurilor si imnurile tinere. Una din tezele de doctorat care merita sa fie mentionata este conceptul de timp in imn.

Un proiect interdisciplinar - "Dejling er jorden"

Asociatia imnologica Nordica, NordHymn, este un forum pentru discutii despre rapoartele imnologice, proiecte si metodologie. Aici studentii din toate tarile nordice incearca sa se adune de doua ori pe an. La mijlogul anilor 1990 - cu suportul unor mari critici - un proiect nordic de mari dimensiuni a fost demarat. Intrebare principala este: Care este rolul imnului in cultura contemporana si societate (nu si in biserica)? Studenti din diferite discipline se aduna. Sau luat peste 7000 de probe. Printre intrebarile puse aici se mai enumara: Cate imnuri sti din auzite? Unde ai invatat imnuri? Lei parte la cantarea imnurilor? Care este imnul preferat? S-au mai pus si problema unor imnuri specifice. Scopul principal al proiectului a fost de a primi un raspuns la problma imnului in societatea seculara, o descriere a situatiei in fiecare tara si un studiu comparativ intre cinci tari. Sarcina aceasta a fost data studentilor din campuri diferite (sociologi, teologi, muzicologi, studenti la litere, etimologisti, pedagogi).

Primul pas a fost un material statistic. Aceasta statistica arata ca 80% din casele nordice poseda o carte de imnuri. Cei care nu stiu un imn sunt doar 19% (cea mai mare cunostinta este in Islanda), 47% stiu 1-5 imnuri iar 9% stiu mai mult de 20 de imnuri. Fiecare a doua persoana ia parte la cantarea unui imn, aici aparand o a doua sansa ca anca o jumătate sa asculte. Participare la cantatul imnului este mai mica in Islanda (31%) si mare in Danemarca (75%).

Cercetarile arata de altfel importanta scolilor publice pentru cantatul imnurilor.

Aproximativ 80% din cei intervievati au spus ca au invatat cel putin un imn la scoala. Doar o minoritate a ajuns in contact cu imnurile prin biserici sau acasa. Acest lucru are un aspect pedagogic important. Cantatul imnului este inca o parte externa a educatiei in scoli. Studiile au ridicat urmatoare intrebare: Cine va prelua rolul transiterii imnurilor traditionale, acum cand imnurile nu se mai predau la scoala?

Acest studiu da un raspuns statistic la intrebarea: Ce imnuri sunt importante in viata oamenilor? Exista un grup specific de imnuri care par sa fie apreciate de oamenii din toate cinci tarile. Sapte din zece (in Suedia) si patru (in Finlanda) in top au fost similare in Finlanda si Suedia si doua din trei in Danemarca si Norvegia.

Rezultatele statistice au fost prima parte a investigatiilor. Acestea au fost date la sociologi, teologi, muzicologi, studenti la litere si pedagogi dintr-o analiza mai aprofundata. De ce exista aceste zece imnuri mai cautate? Sociologii au analizat traditiile oamenilor, teologii mesajul principal, muzicienii melodia si studentii la litere, textul, ajungand la rezultate interesante.

O parte a studiului a fost inteles si acceptate? Acelasi imn, ca de exemplu bine cunoscutul Ein feste Burg is unser Gott de Martin Luther, a fost inteles intr-un mod diferit in Finlanda si Suedia. In Finlanda acest imn a devenit foarte popular pentru bisericile politice si utilizat in ziua independentei si in serviciile militare. Traducerea aceluiasi imn in limbi diferite par sa afecteze ceconceptiile oamenilor asupra unui imn.

Ca o ultima remarca, ce face un imn popular intre oameni? Nu este nici calitatea textului, nici muzica. Punctul crucial pare sa fie continutul uman, nu cel dogmatic, si situatiile in care un imn este folosit.

Acestea sunt rezultatele unei investigatii ample. Ea se ocupa cu situatia nordica, care poate fi diferita de cea din Romania. Lucrul cel mai interesant pentru dumneavoastra nu este cel mai important pentru noi. De ce suntem mandrii insa este de apropierea metodologica: o mare intrebare in anumite zone geografice, studenti din discipline diferite, implicati in aceasta problema din punctul lor de vedere si cu metode specifice. A fost un proces care a cerut mult de la un punct de pornire initial pana la o apropiere interdisciplinara. Dar acest effort a meritat.

Un nou proiect nordic s-a pornit: imnurile lui Martin Luther in context nordic. Urmatoarea intrebare este care imnuri sunt folosite, unde si cum au fost introduse, cum au fost traduse si mai tarziu rescrise, ce melodii s-au folosit? Se pare ca si acest proiect va implica studenti din multe campuri.

Imnologia este un camp complex care cere cooperare intre discipline si metode pentru rezultate corecte.